

Urbroj: 40-M/22
Koprivnica, 18.5.2022.

Predmet: **ANALIZA STANJA ŠKOLSKIH KNJIŽNICA U KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKOJ ŽUPANIJI
U ŠK. GODINI 2020./21.**

UVOD – Rad školskih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji u 2. pandemijskoj godini

Tijekom 2021. godine rad školskih knjižnica u Županiji, nastavio se odvijati u posebnim uvjetima, prilagođen potrebama zaštite od pandemije koronavirusa i bolesti COVID-19. Iako su se **knjižnice maksimalno prilagodile pandemijskim uvjetima**, mjere kao što su dezinficiranje ruku, obavezno nošenje zaštitnih maski za lice, ograničeno kretanje po školi učenika i nastavnika, a osobito **ograničen broj osoba koje su smjele boraviti u knjižnici**, sve navedeno značajno je utjecalo na mogućnosti organizacije rada i provođenje redovnih aktivnosti knjižnica, osobito programske djelatnosti. Stoga su **ova ograničenja uzeta u obzir kod analize i interpretacije brojčanih pokazatelja** o korištenju knjižnica u 2020./2021. godini.

Za razliku od 2020., u kojoj su i škole i školske knjižnice u jednom periodu bile obuhvaćene potpunim *lockdownom*, a dio knjižnica je čak u jesen 2020. bio pretvoren u učionice kako bi se u školama mogla ispoštovati mjera socijalnog distanciranja, **tijekom 2021. školske su knjižnice radile većinom redovito za korisnike, uz poštivanje epidemioloških mjera propisanih u svakoj pojedinoj školi.**

Pružanje usluga korisnicima pod odmorima i odlazak školskoga knjižničara s građom u razrede, umjesto da učenici dolaze sami po knjige u knjižnicu, ostao je i do kraja 2021. godine jedan od redovnih način posudbe građe u pojedinim školskim knjižnicama u Županiji.

Mrežne stranice školskih knjižnica i virtualne knjižnice – kao digitalno dostupna mjesta školskih knjižnica dostupna korisnicima 0-24, nakon što su doživjele svojevrsnu reinterpetaciju i skok u korištenju na početku pandemije, i nadalje su ostale vrlo važan kanal za **pružanje virtualnih usluga i online podrške učenicima i nastavnicima.**

1. Mreža školskih knjižnica u Kopriv.-križevačkoj županiji u 2021. godini

U Koprivničko-križevačkoj županiji u 2020./21. šk. godini djelovalo je **26 osnovnih i 8 srednjih škola** te su **ukupno su za 34 školske knjižnice uneseni podaci u online bazu podataka NSK¹.**

1.a) SPECIFIČNOSTI ŠKOLA S OBZIROM NA BROJ UČENIKA, ODJELA, USMJERENJA

U šk. godini 2020./21. osnovne i srednje škole u Koprivničko-križevačkoj županiji, prema podacima koje su školski knjižničari unijeli u online bazu, pohađalo je ukupno **11.821** (u 2020. 12.041) **učenika raspoređenih u 738 razredna odjela** (5 manje nego u 2019./20.), a u školama je bilo zaposleno 1.587 nastavnika (u 2020. 1.601)

Prosječan broj učenika po jednoj školi na razini županije iznosi **347.**

¹Preostale 3 osnovnoškolske i srednjoškolske ustanove u Županiji - Učenički dom Križevci, Glazbena škola Alberta Štrige Križevci i Umjetnička škola Fortunat Pintarić Koprivnica nemaju knjižnice ni knjižničare. Učenički dom ima samo zbirku knjiga u knjižnom kutku, ali također nema knjižničara. Stoga glazbena i umjetnička škola te Učenički dom nisu obuhvaćeni ovom analizom.

U stvarnosti, **najveći broj škola – njih 14 – ima manje od 200 učenika**, a 10 ih je 200-500 učenika i također 10 s 500-1000 učenika. Male škole s do 200 učenika u pravilu se nalaze u selima, gdje se taj broj učenika još dijeli i na područne škole.

Škola s najviše učenika je OŠ „Braća Radić“ Koprivnica s 903 učenika, a među srednjim školama Srednja škola u Koprivnici s 872 učenika. Takođe, i OŠ Ljudevita Modeca Križevci ima više od 800 učenika – njih 802. Dvije škole imaju više od 700 učenika – to su OŠ „Antun Nemčić Gostovinski“ Koprivnica sa 736 učenika, OŠ „Đuro Ester“ Koprivnica sa 726 učenika.

Sve navedene najveće škole rade u dvije smjene, a u školskoj knjižnici imaju samo po jednoga knjižničara, što znači da knjižnice mogu pokriti samo jednu nastavnu smjenu svakoga dana. Ista je situacija i u svim drugim velikim školama koje rade u dvije smjene – jer **niti jedna školska knjižnica u KKŽ nije još dobila odobrenje da zaposli drugoga knjižničara** kako bi školska knjižnica mogla biti na raspolaganju učenicima u obje smjene, svakoga dana.

Srednje škole imaju sve zajedno više od 70 usmjerenja, ili prosječno 10-tak usmjerenja po školi, s tim da se raspon broja usmjerenja kreće od jednog do čak 20-tak, pri čemu polovica srednjih škola ima do 10, a polovica više od 10 usmjerenja.

Zaključno treba naglasiti: vrlo su **velike razlike između škola s obzirom na veličinu**, područje ili usmjerenja koja pokrivaju. Ove razlike su **nedovoljno uvažene u propisima za zapošljavanje** stručnih suradnika općenito, a osobito **školskih knjižničara**, od kojih se očekuje i traži jednak angažman, bez obzira koje veličine je škola, ili koliko npr. različitih usmjerenja knjižnica treba pokriti svojim uslugama.

Iz svega navedenog proizlaze **nesrazmjerni uvjeti u kojima školski knjižničari rade**, odnosno, **vrlo veliki zahtjevi koji se pred knjižničare postavljaju u vrlo velikim školama gdje je zaposlen samo po jedan školski knjižničar**, što nikako nije jednako kao u školama npr. s napola manjim brojem učenika, ili s trećinom različitih usmjerenja srednje škole i sl. Još veći problem nastaje kod već spomenutog rada škola u dvije smjene, a na taj način rade gotovo sve srednje škole u županiji, kao i većina osobito najvećih osnovnih škola u gradovima.

Stoga bi **propisi trebali omogućiti obavezno zapošljavanje po 2 knjižničara u većim školama, s više učenika i/ili više usmjerenja**, osobito kad je organizacija rada takva da škole ne mogu raditi u jednoj smjeni.

1.b) USLUGA BIBLIOBUSA U OSNOVNIM I PODRUČNIM ŠKOLAMA KKŽ

Bibliobusi, kojih u Koprivničko-križevačkoj županiji djeluju dva (u Koprivnici, za područje Podravine i Bilogore, te u Križevcima, za područje Kalničkog prigorja), znatno pridonose ponudi knjiga i drugih knjižničnih usluga u malim seoskim, osobitom područnim školama. Bibliobusi pokrivaju **SVE općine u županiji bez općinskih knjižnica** - njih 20, s gotovo 50.000 stanovnika.

Rad OŠ u Županiji organiziran je putem **91 osnovnoškolske ustanove**, tj. 26 matičnih škola s ukupno 65 područnih škola - prosječno 2,5 područne škole po jednoj centralnoj školi. Bibliobusi imaju **stajališta kod 62 školske ustanove** tj. kod matičnih i područnih škola ukupno (**67% od ukupnog broja školskih ustanova**). Također, bibliobusi pružaju uslugu u 19 dječjih vrtića.²

Najviše stajališta uz škole ima Bibliobus Knjižnice i čitaonice Fran Galović Koprivnica koji obilazi 17 općina gdje ima stajališta uz 13 centralnih i 27 područnih škola, od toga na koprivničkom području 9 matičnih i 23 područne škole ili 79%, a na đurđevačkom području 4 matične i 4 područne škole ili 21% od ukupnog broja stajališta uz škole.

---

² Od ukupno 26 osnovnih škola, njih 23 ili 85% matičnih škola u Županiji uključeno je u mrežu stajališta županijskih bibliobusa - bilo preko stajališta kod matične škole, ili preko stajališta bibliobusa kod svih ili kod neke od pripadajućih područnih škola.

Od ukupno 65 područnih škola, njih 46 ili 70% područnih škola posjećuje jedan od dva županijska bibliobusa - što znači da učenici tih područnih škola imaju mogućnost redovitog korištenja knjižničnih usluga od samog polaska u školu, a mnogi i ranije, jer koprivnički bibliobus posjećuje i 17 vrtića na koprivničkom i đurđevačkom području, a križevački bibliobus ima stajališta u 2 vrtića.

Bibliobus Gradske knjižnice Franjo Marković Križevci obilazi 3 općine i šire područje grada Križevaca, gdje knjižničnu uslugu pruža u 3 centralne škole i 20 područnih škola ili 90%, od čega je 13 područnih škola u okolici Križevaca kojima su matične škole u gradu Križevcima. U 2020. i 2021. uvedena su stajališta u nekoliko dječih vrtića, a očekuju se i nova stajališta kod vrtića jer su pri kraju radovi i planiraju se otvoriti vrtići u više naselja koja bibliobus inače obilazi.

Redoviti dolazak bibliobusa u mala mjesta, koja nemaju drugih kulturnih ustanova u svojoj sredini, omogućava stanovnicima redovito korištenje kvalitetnih knjižničnih usluga u svrhu informiranja, cjeloživotnog učenja, provođenja slobodnog vremena.

Za škole i vrtiće najvažnije je što **bibliobusi daju djeci mogućnost korištenja knjižnice i njenih sadržaja i usluga od najranije dobi te djeca stiču naviku korištenja knjižnice**, i to u mjestu u kojem žive. Donose im **sadržaje za poticanje čitanja i dodatno učenje, a osiguravaju i nastavnicima i odgojiteljima pomoć u obradi nastavnih i odgojno-obrazovnih sadržaja** kroz posudbu tematske literature, kao i kroz druge usluge bibliobusa, primjerice, **organizacijom gostovanja dječjih književnika ili predstava za djecu**, i sl.

Posebno je **značajna usluga bibliobusa u područnim školama budući da one u pravilu nemaju vlastite školske knjižnice u koje bi učenici mogli dolaziti svakoga dana, kao što to mogu učenici u matičnim školama**. Kad učenici koji su u nižim razredima, a neki već i u vrtiću koristili bibliobus, dođu u matičnu školu, oni su već do tad, zahvaljujući korištenju bibliobusa, stekli naviku redovitog korištenja knjižničnih usluga. Ne samo da **znaju što su knjižnice, čemu one služe i što sve u njima mogu naći, već se u prostoru knjižnice dobro osjećaju, jer to okruženje poznaju i vole dolaziti u knjižnicu/bibliobus**.

Djeca koja od malena posjećuju bibliobus, imaju već i određena očekivanja od knjižnice i od knjižničara, znaju točno što vole čitati, kakve ih teme zanimaju, što sve mogu i što bi sve još željeli u knjižnici naći – drugim riječima, **imaju već razvijen čitateljski ukus i navike redovitih knjižničnih korisnika**. Sve je to povezano i s njihovim čitateljskim vještinama i sposobnostima koje imaju mogućnost značajno više razvijati i unaprijediti koristeći bibliobus nego da sve do polaska u školu ili čak do dolaska u više razrede nisu nikada imali priliku redovito koristiti knjižnicu.

U 2020./21. bibliobusi su nastavili dodatno poduzimati aktivnosti – u suradnji sa školskim knjižničarima na području kojeg obilaze – kako bi knjižna građa bila što dostupnija korisnicima u školama i vrtićima formiranjem „bibliobusnih stacionara“ za matične ili područne škole, na način da školski knjižničari odaberu veću količinu knjiga iz fonda bibliobusa koja ostaje po nekoliko mjeseci u školi (ili npr. tijekom jednog polugodišta) gdje učenici te knjige slobodno posuđuju, a evidenciju o tome vode šk.knjižničari i učitelji.

S obzirom da bibliobusi po redovitom rasporedu mogu samo dva puta mjesečno doći na svako stajalište, a zbog velikog broja stajališta ni ne mogu otvarati nova stajališta svuda gdje za njima postoji potreba, ovo je prilagođeno rješenje koje omogućuje korisnicima – učenicima, ali i nastavnicima da im građa bude dostupnija i da lakše i više čitaju.

U pandemijskim uvjetima rada, ovakva praksa koja je uspostavljena i već dobro uhodana u ranijim godinama, pokazala se osobito korisnom jer je zbog epidemioloških mjera bio ograničen pristup korisnika, osobito grupa djece, u sama bibliobusna vozila. Zahvaljujući bibliobusnim stacionarima i uređenim knjižnim kutcima i u vrtićima i u najmanjim školama, za najmlađe korisnike pandemijske restrikcije dolazaka u bibliobus bila su znatno ublažene.

2. Prostor i oprema

Sve školske knjižnice u KKŽ zajedno imaju prostor od ukupno 2.177 m² ili **prosječno 64 m² po školi**. Sve knjižnice zajedno imaju **667 sjedećih mjesta za korisnike ili proječno 20 po školi**. Međutim, u praksi postoje velika odstupanja te veliki broj škola nema odgovarajući prostor:

- **Jedna knjižnica još uvijek nema svoj vlastiti prostor** (Obrtnička škola Koprivnica), već dijeli prostor s drugom knjižnicom, druge škole koja se nalazi u istoj zgradi (smještena je u knjižnici Srednje škole Koprivnica).
- Od ukupno 33 škole koje imaju prostor za knjižnicu, **svega trećina ili 12 knjižnica (36%) raspolažu sa 80-100 ili više m² prostora te su veličinimo u skladu s DPS**.

- 7 knjižnica ili 21% s kvadraturom 60-80 m² djelomično ostvaruju Standard – one omogućuju korisnicima najnužnije sadržaje, ali većinu njihove kvadrature zauzimaju police s knjižničnom građom i najčešće nemaju dovoljno prostora za ostale sadržaje.
- Čak 14 školskih knjižnica ili visokih 42% djeluje u prostorima manjim od 60 m², što znači da ne ispunjavaju niti minimum DPS-a³, prema kojem minimalan prostor za školsku knjižnicu treba biti 60 m², plus dodatni prostor od prosječno 60 m² za programske potrebe i rad na računalima. Uz svaku knjižnicu, DPS predviđa i kabinet za knjižničara.
  - *Od toga, 6 školskih knjižnica ili 18% djeluje u prostoru od 25 m² ili manjem (COOR Podravsko sunce Koprivnica, OŠ Kalnik, OŠ Koprivnički Ivanec, OŠ Mihovila Pavleka Miškine Đelekovec, OŠ Sidonije Rubido Erdödy Gornja Rijeka i Srednja gospodarska škola Križevci)*
- Zaključno, više od 60% školskih knjižnica ne raspolaže dovoljnim prostorom za rad.

Treba reći i to da je od ukupno 33 knjižnice, njih 17 smješteno u prizemlju, a 16 se nalazi se na katovima školskih zgrada. To znači da praktično u 50% škola nije poštivan Standard u kojem stoji da školska knjižnica mora biti smještena „u središtu školske zgrade na pristupačnom mjestu“ (Čl. 19.). Knjižnice na katovima često su „nevidljive“ i teško dostupne, tim više što većina škola nema dizala (ili je korištenje dizala ograničeno samo za učenike s teškoćama u kretanju).

Ostaje činjenica da i 14 godina nakon donošenja DPS-a iz 2008. imamo samo trećinu od ukupnog broja škola koje su ispunile sve zahtjeve iz DPS-a vezano za prostor knjižnice i imaju odgovarajući prostor za smještaj fonda knjižnice i dodatni programski prostor, plus kabinet za knjižničara.

U praksi, školske su knjižnice u dijelu škola postale „žrtve“ prelaska na jednosmjenski rad, jer se u nedostatku prostorija, a u nemogućnosti njihovog nadograđivanja, pribjegavalo prenamjeni knjižnica u učionice. Pojedine knjižnice zbog sličnih razloga pomanjkanja prostora za druge sadržaje, primjerice, informatičke učionice, zgurane su u prostore bivših ureda ili spremišta.

Ovu tezu potvrđuju i oscilacije u kvadraturi pojedinih knjižnica, što uzrokuje oscilacije i na županijskoj razini, gdje u zadnjih desetak godina ukupna kvadratura knjižnica u Županiji naizmjenično raste i pada za pojedine godine: raste jer se povremeno uređuju nove, veće knjižnice, pa potom opet pada kad neka druga knjižnica bude iz većeg preseljena u manji prostor.

U većini škola s nedostatnim prostorom za knjižnicu najrealnija mogućnost za dobivanje većeg prostora, na žalost, jest pad broja učenika i posljedično mogući pad broja odjela, odnosno potencijalna prenamjena neke od većih učionica u školsku knjižnicu. Jer, drugu opciju – dogradnju potrebnog prostora – nije realno planirati zbog velikih troškova i nemogućnosti škola da realiziraju potrebna sredstva, s obzirom da niti za redovno financiranje i opremanje potrošnim nastavnim sredstvima te pokrivanje redovnih troškova mnoge škole nemaju dovoljno sredstava.

Potrebno je istaknuti i dalje prisutan problem što financijeri kod projekata dogradnje škola ili izgradnje potpuno novih školskih zgrada realiziranih i u novije vrijeme također gotovo redovito zaboravljaju na knjižnice, odnosno, ne uvažavaju niti važeće propise, kao ni preporuke Matične službe koje se temelje na tim propisima, te dobivamo zgrade s knjižnicama koje nisu u skladu sa Standardima ni s potrebama. Zbog toga su knjižnice prostorno premale, često se nalaze na katovima zgrada gdje su korisnicima nevidljive i nepristupačne, nemaju prozore (!), ili dijele svoj prostor s nekim drugim funkcijama, primjerice, redovnom nastavom informatike i sl.

Budući da MZO mora odobriti svaki projekt gradnje škole, bilo bi poželjno, pa i nužno, da se prilikom odobravanja projekata u MZO strože povede računa o potrebnim kvadraturama i zadanim elementima prostora i opreme za školske knjižnice, kao i da se temeljitije kontrolira sama gradnja ili adaptacija škola, u suradnji s osnivačima, s obzirom da matične službe imaju samo savjetodavnu, a ne inspeksijsku niti nalogodavnu funkciju.

---

³ *Odredbe Državnog pedagoškog standarda za sustav osnovnoškolskog obrazovanja (NN 63/08) DPS srednjoškolskog obrazovanja (NN 63/08)*

OPREMA KNJIŽNICA vrlo je različita od knjižnice do knjižnice. S obzirom da ne postoje stalna namjenska sredstva za obnavljanje opreme, **u školskim knjižnicama oprema se obnavlja u skladu s mogućnostima, a to znači nedovoljno i presporo.**

Pojedine knjižnice nisu adaptirane niti je u njima nabavljana nova oprema po 30-40 godina. Prema procjenama matične službe, a temeljem uvida u stanje na terenu, **potpuno zadovoljavajuće opremljeno je ukupno 11 knjižnica ili oko trećine knjižnica. Djelomično odgovarajuće opremljeno je 20-tak knjižnica ili oko 60%. Tri knjižnice možemo ocijeniti kao potpuno neodgovarajuće opremljene,** prvenstveno zbog premalih prostora koji su stoga natrpani namještajem - policama i slično te se nikako ne mogu smatrati zadovoljavajućima za stvarne potrebe školske knjižnice.

Kako bi knjižnice mogle pratiti suvremene potrebe za smještajem novih vrsta građe i pružanjem suvremenih knjižničnih usluga, i njihova oprema tome bi se trebala prilagoditi, tj. češće i redovitije obnavljati. To bi osiguralo da knjižnice i svojim estetskim, kao i funkcionalnim uređenjem prostora budu i ugodna mjesta za boravak, što bi svakako i trebale biti.

Namjensko i dugoročno planirano financiranje svih potreba školskih knjižnica – uključujući i njihovo opremanje - kao organizacijskih i funkcionalnih cjelina unutar škola koje su od posebnog značaja za funkcioniranje škola i provođenje nastavnog programa te svih odgojno-obrazovnih zadataka u svakoj školi, jedini je način da se školskim knjižnicama pruži trajna podrška u smislu osiguravanja osnovnih materijalnih sredstava za rad. Takvo namjensko financiranje ne bi se smjelo ograničiti samo na plaću knjižničara, ili samo na obnovi fondova knjižnične građe, **već bi trebalo postojati također i za uređenje prostora, odnosno za periodičnu zamjenu namještaja i druge opreme novom i funkcionalnijom,** koja će služiti aktualnim potrebama – npr., barem svakih deset godina.

TEHNIČKA OPREMLJENOST U ŠKOLSKIM KNJIŽNICAMA - Internet, rač. program za knjižn. poslovanje

Školske knjižnice u Županiji raspolažu s **ukupno 134 računala** (godinu ranije 128), **od čega je učenicima namijenjeno njih 86** (ranije 80). Iako je zabilježen mali porast broja računala u odnosu na prošlu školsku godinu, **prosječno na svaku knjižnicu i dalje dolaze samo po 4 računala,** što nije dostatno za potrebe školskih knjižnica i njihovih korisnika jer znači da su **prosječno samo po tri računala namijenjena za korištenje učenicima.**

Problem je što ne postoje redovita namjenska sredstva za obnovu računalne opreme baš u školskim knjižnicama, jer u sklopu nabave računalne opreme za sve ostale potrebe u školi, knjižnice teško i rijetko dolaze na red. Upravo zbog toga osim plaće knjižničara i sredstava za nabavu knjižnične građe, **školskim knjižnicama trebalo bi i iz državnog proračuna i iz proračuna osnivača osigurati namjenska sredstva za redovito obnavljanje računalne opreme – npr. barem svakih 5 godina.**

Sve knjižnice imaju pristup internetu, a velika većina i bežičnom internetu. Ipak, ima knjižnica gdje učenici uopće nemaju ni pristup računalima, najčešće u malim knjižnicama, gdje nema fizičke mogućnosti za smještanje dodatnih računala, ili u školama gdje učenici koriste računala drugdje u školi. Prema podacima Županijske matične razvojne službe, **u 2020./21. godini sve školske knjižnice imaju svoje funkcionalne mrežne stranice, većinom kao podstranice na službenim mrežnim stranicama škola.** Knjižnice također omogućuju pristup e-katalogu preko mrežnih stranica knjižnice (škole), a pojedine knjižnice komuniciraju s korisnicima i preko društvenih mreža.

Standardima bi trebalo jasnije propisati ovu potrebu i obavezu školske knjižnice da omogući pristup računalima za korisnike i korištenje digitalnih usluga u knjižnicama, a također i obavezu škole da u knjižnici omogući učenicima besplatno korištenje interneta.

U svim školskim knjižnicama KKŽ koristi se računalni program za knjižnično poslovanje METEL.win. Na inicijativu i u koordinaciji Županijske matične službe, **program je sredstvima osnivača škola, Koprivničko-križevačke županije i Grada Koprivnice, šk. godine 2005./06. za sve školske knjižnice koje su tada imale zaposlene knjižničare.** Do 2014., istom dinamikom kojom su se zapošljavali stručni školski knjižničari, osnivači su nabavili program i za ostale škole.

Sva građa se **klasificira, katalogizira, inventarizira i signira** u skladu s međunarodnim knjižničnim propisima te je većina građe (knjige) **računalno pretraživa po različitim kriterijima - po autoru, naslovu, predmetu, klasifikacijskoj oznaci** itd.

3. Fond knjižnica

KNJIGE

Školske knjižnice u Koprivničko-križevačkoj županiji u 2021. godini raspolagale su s ukupno **157.838 svezaka knjiga, što je 20 knjiga manje nego što ih je bilo 2020.**, kad ih je bilo 157.858, a za 729 knjiga manje nego u 2019. kad ih je bilo 158.587.

Usprkos izdvajanju namjenskih sredstava za nabavu iz Državnog proračuna, koja su vraćena od 2018. godine, **ukupan fond i dalje pada, što pokazuje da još uvijek nije došlo do oporavka školskih knjižnica od posljedica desetogodišnjeg zanemarivanja i nefinanciranja nabave građe, kako s nacionalne, tako i sa županijske razine.** Građa se i dalje mora pojačano otpisivati, jer su se fondovi znatno istrošili zadnjih godina, a **sredstva koja se doznaju minimalna su i ne zadovoljavaju stvarne potrebe** za obnovom fondova kako bi oni rasli u skladu sa zahtjevima korisnika.

Dobar je pokazatelj da je zabiježeni pad u 2021. zapravo minimalan, i znatno manji u odnosu na prethodnu godinu. No, uz ovakav trend vrlo polagane nabave kakav je danas prisutan, zbog nedostatnih namjenskih sredstava za nabavu **i dalje se u velikom broju škola više knjiga otpisuje nego nabavlja** te će biti potrebno duže vrijeme da se fondovi školskih knjižnica oporave i počnu opet rasti.

NEKNJIŽNA GRAĐA

Školske knjižnice u KKŽ raspolazu s ukupno 3.935 jedinica neknjižne građe. Od toga je **2.793 jedinica AV i elektroničke građe što je pad od 17 % u odnosu na 2020.** kad je taj broj bio 3.370. U fondovima je 131 igračka i 1.011 jedinica ostale građe.

AV i elektroničke građe prosječno ima približno **0,2 jedinice po učeniku, dok je 2019. taj broj bio 0,3, a godinu prije toga 0,4.** Prema još uvijek važećem Standardu iz 2000. godine, minimalan broj jedinica neknjižne građe u školskoj knjižnici trebao bi biti 0,5.

No, s obzirom na sve veću dostupnost audio i video građe potrebne učenicima i nastavnicima *online* (E-lektira, zbirka filmova za nastavu filmske kulture, baza zvučnih knjiga Hrvatske knjižnice za slijepe i sl.) te smanjene potrebe za AV građom u fizičkom obliku, **zabilježeni pad broja neknjižne građe bio je očekivan i neminovan.**

Tim više što se kod AVE građe najčešće ne radi o ciljano nabavljenoj građi, već ponajviše darovanoj, od strane korisnika ili sponzora i sl. Npr. knjižnice dobivaju na dar filmove na DVD-ima, glazbene CD-e i sl. koji nisu u izravnoj vezi s nastavnim programom, ali ih uvrštavaju u fond, kako bi obogatile ponudu za učenike.

Stav je školskih knjižničara da ne treba ni očekivati značajniju potrebu za AV i elektroničkom građom u školskim knjižnicama u idućim godinama, pogotovo nakon znatnijeg uvođenja virtualnih i online sadržaja tijekom pandemije. Naprotiv, i dalje će se nastaviti smanjivanje potreba za nabavom ove građe. Stoga se nadamo da će i novi Standardi u tom smislu biti revidirani, kao i **upitnik o fondu školskih knjižnica u samom Sustavu statističkih podataka o knjižnicama.**

Građa koje je sve potrebija u školskim knjižnicama, kao i u narodnima, jesu igračke – i to ne samo za najmlađe učenike, već razne društvene i didaktičke igre koje se u suvremenoj nastavi sve više koriste za poučavanje iz različitih predmeta, za utvrđivanje gradiva, kao i za razvoj različitih mentalnih i socijalnih vještina, učenje stranih jezika, a mogu odlično poslužiti i za kvalitetno provođenje slobodnog vremena učenika u knjižnici.

PERIODIKA

U 2020./21. u školskim knjižnicama u KKŽ nabavljeno je ukupno 82 sveska časopisa i novina (78 naslova ili prosječno nešto više od 2 naslova po školi). U odnosu na 2020., to je čak 46 svezaka manje (2020. bilo je 128 svezaka), čime se **nastavlja trend ubrzanog smanjivanja broja periodike koja se nabavlja u školskim knjižnicama.** Npr., 2020. u odnosu na 2019., broj nabavljenih svezaka periodike bio je za 50 manji. U posljednjih 13-14 godina na razini Županije taj pad sad iznosi i više od 60%, što je zaista porazno.

Niti jedna knjižnica ne nabavlja 15 naslova koliko je aktualnim Standardima predviđeno kao minimalno, naprotiv, 16 knjižnica ili gotovo polovica knjižnica nije u 2020./21. nabavljala niti jedan jedini naslov periodike. U 2020./21. godini ostala je još samo jedna školska knjižnica koja nabavlja 10 naslova, a ostale nabavljaju od jednog do sedam naslova. Periodike više nema niti kao naslova koji se dobiju na dar.

Sami knjižničari navode nepostojanje sredstava za ovu svrhu kao glavni razlog nenabavljanja periodike jer se sredstva za nabavu periodike izdvajaju iz sredstava za materijalne troškove, koja se školama dodjeljuju temeljem kriterija broja učenika i broja razrednih odjela i generalno su premala za sve potrebe škola.

Uz to, zbog sve manjeg broja učenika koji uzimaju pretplate na dječje časopise (osobito u malim seoskim školama, gdje je stanovništvo često i slabijeg materijalnog stanja, pa su im pretplate preskupe) **knjižnice više ne dobijaju niti besplatan primjerak kojeg su ranije primale po osnovi učeničke pretplate**, jer ih izdavači daju samo na određeni broj pretplaćenih časopisa koji je u većini škola postao nedostižan.

Komentar - periodika:

Nakon što su uslijed gospodarske recesije, od 2008. većini škola, znatno smanjena sredstva za redovnu djelatnost, a također je istovremeno prestalo financiranje nabave građe iz državnog proračuna jer je potpuno ukinuta namjenska stavka sredstava za nabavu knjižnične građe za školske knjižnice iz državnog proračuna MZO (što je potrajalo i idućih desetak godina) broj nabavljenih naslova periodike u školama drastično je pao - s 402 u 2008. na 189 u 2014., ili za više od 50%. Iako je npr. 2015./16. zabilježen lagani rast nabave periodike, u 2017./18. ponovo se bilježi pad, a tako se nastavilo i 2018./19. i 2019./20., a sada evo i 2020./21.

Stručni časopisi za nastavnike i informativni tisak mogu se donekle zamijeniti elektroničkim izvorima, i može se pretpostaviti da će u budućnosti biti manje potrebe za nabavom i čuvanjem, odnosno inventarizacijom i obradom te vrste periodike.

Ali, tiskani časopisi za učenike koji tek uče čitati i/ili koristiti periodiku, zapravo su nezamjenjivi.

Zbog knjižčno-informacijskog odgoja i obrazovanja, časopisi su u nastavi, a time i u knjižnici, i dalje su potrebni, osobito u svrhu poticanja čitanja i informacijske pismenosti, ali i općeg obrazovanja. Uvježbavanja same vještine čitanja, razvijanja navike čitanja općenito te literarnog izražavanja učenika, kao i u svrhu poticanja istraživanja te širenja znanja kroz proučavanje članaka u časopisima, vrlo su važni odgojno-obrazovni ciljevi, osobito u osnovnim školama. U srednjim školama, s druge strane, važno je praćenje strukovnih novosti kroz stručnu periodiku.

Stoga bi u školskoj knjižnici trebalo biti na raspolaganju barem nekoliko primjerenih naslova časopisa koje bi učenici mogli koristiti u nastavne svrhe, ali i u slobodno vrijeme.

Jednako tako važni su za stalno stručno usavršavanje stručni časopisi namijenjeni nastavnom osoblju, kao i dnevni informativni tisak.

Zbog toga bi svim školama trebala biti dostupna određena namjenska novčana sredstva u svrhu redovite nabave potrebne tiskane periodike, prvenstveno za učenike.

U skladu sa suvremenim potrebama, i činjenicom da se dio časopisa danas može zamijeniti elektroničkim izvorima, u tu svrhu **trebalo bi prilagoditi i Standarde** te smanjiti minimum preporučenog broja naslova u školskoj knjižnici.

S druge strane, nužno je **osnivače, škole i ravnatelje čvršće obvezati da osiguraju i odvoje sredstva za nabavu časopisa u svrhu korištenja u školskoj knjižnici**, tim više što zbog slabijih materijalnih mogućnosti mnogi učenici više ne mogu privatno plaćati pretplate na časopise za djecu i mlade.

NABAVA GRAĐE I FINANCIRANJE NABAVE

Financiranje nabave građe jedan je od najvećih problema s kojim su suočavaju školske knjižnice u Koprivničko-križevačkoj županiji. Nakon što su određena namjenska sredstva od 2018. vraćena u državni, a također i županijski proračun, iako se još uvijek radi o relativno malim iznosima, to je važan pomak naprijed prema obnovi fondova. Ipak, bit će potrebno određeno duže vrijeme da se saniraju posljedice dugogodišnjeg sustavnog nefinanciranja nabave, dugog cijelo desetljeće, od 2008. do 2018.

S obzirom na ukupan broj učenika i nastavnika koji u 2020./21. iznosi 13.408 te prema Standardu koji kaže da minimalna nabava treba biti 0,5 – 2 knjige po učeniku i nastavniku godišnje, **nabava bi trebala u KKŽ ukupno iznositi minimalno 6.704 knjiga za cijelu Županiju ili prosječno 197 primjeraka po školi**. U 2021. šk. godini u školskim knjižnicama Koprivničko-križevačke županije nabavljeno je **ukupno 4.024 knjiga. Vrijednost nabave iznosila je 310.730 kn**. Prosječno, **po školi je nabavljeno 118 primjeraka knjiga**, što je 11 primjeraka više nego u 2020., ali i dalje predstavlja na županijskoj razini svega **60% ostvarenog minimuma prosječno propisanog Standardom** za školske knjižnice.

Pad u nabavi knjižnične građe, kao i iznos utrošenih sredstava za nabavu bilježi se još od 2009./10. školske godine, nakon što su ukinuta sva namjenska sredstva za nabavu knjižnične građe: nakon što su godinu prije, 2008., potpuno ukinuta sredstva iz državnog proračuna, za 2009./10. ukinuta su i namjenska sredstva za nabavu knjižnične građe za školske knjižnice kojih je osnivač Županija i iz županijskog proračuna. Zbog toga je 10 godina trajao trend pada sredstava za nabavu, kao i same nabave građe.

U odnosu na 2008., kada je nabavljeno 6.209 knjiga i 716 jedinica ostale građe u vrijednosti od 423.045 kn, nabava je npr. u 2015./16. i po vrijednosti i količinski pala za gotovo 50% - na 238.033 kn i samo 3.737 jedinica knjižnične građe nabavljene na razini cijele Županije. Pojedinačnim akcijama u školama, prikupljanjem sredstava preko različitih projekata, od sponzora ili od samih učenika, problem nabave je u nekim školama ublažen, ali sustavno, nabava građe nikako se nije mogla riješiti na taj način za sve škole niti u potpunosti.

Od 2017./18. evidentan je lagani rast sredstava za nabavu i količine nabavljene građe u odnosu na prethodno razdoblje, ali još uvijek nabava ni vrijednosno, ni količinski nije dosegla iznose zabilježene prije više od desetak godina: u 2021. utrošeno je za nabavu i dalje znatno manje nego 2008., tj. 27 % sredstava manje nego 2008., i nabavljeno 36% posto manje knjiga nego 2008.

Situacija tim više brine jer u **prinovljenoj građi ima dosta darova**, što znači da na veliki dio prinova knjižničari uopće ne mogu utjecati, tj. **fondovi školskih knjižnica nisu se obnavljali planski ni u skladu s potrebama**, već prihvaćajući različite darove koji mogu, ali i ne moraju biti adekvatan dio fondova školskih knjižnica.

4. Članstvo

Školske knjižnice u 2020./21. imale su ukupno 12.641 aktivnog korisnika, što je za 500 korisnika više nego godinu ranije, kad ih je bilo 12.131. Od ukupno broja, 11.111 je učenika, 1.285 nastavnog osoblja i 245 ostalih korisnika, a knjižnice su zabilježile **115.271 posjeta ili u prosjeku ili u prosjeku 3.390 po knjižnici godišnje ili 19 posjeta dnevno po školi**.

U posjetama je prisutan znatan pad u odnosu na 2019./2020., od 32%. Tada je bilo 169.750 posjeta ili u prosjeku oko 5.000 godišnje po školi, odnosno, prosječno oko 40 posjeta dnevno po knjižnici.

Do ovog pada došlo je zbog dugog razdoblja rada knjižnica u izvanrednim okolnostima u cijeloj školskoj 2020./21. godini, kad je dolazak korisnika u knjižnicu bio ograničen zbog epidemioloških razloga u znatno dužem trajanju nego školske godine 2019./20. Dodatno, u 2020. u računanje broja posjeta nisu bili ubrojani dani lockdowna, a u 2021. se svi dani broje kao radni, ali uz neminovno manji broj posjeta uslijed epidemioških ograničenja.

5. Posudba i korištenje knjižnice

Ukupno je bilo **posuđeno 79.493 jedinica građe** što je gotovo na razini prošle godine kada je bilo **79.670 posudbi**. Po tome je razvidno da na razini Županije broj posuđene građe ne odstupa znatno od podataka zabilježenih u prethodnom razdoblju, što je rezultat uloženi napore knjižničara da nemogućnost dolazaka učenika u knjižnice zbog epidemioloških mjera nadoknade grupnom posudbom, odlaskom knjižničara po razredima ili preko razrednika i sl.

I dalje je evidentan, osobito u srednjim školama, **pad posudbe tiskanih lektira koje su učenicima sve dostupnije u e-obliku**, ili se u školama obrađuju na druge načine, a ne zahtijeva se više čitanje svih cjelovitih djela. S druge strane, **knjižnice imaju premalo literature za slobodno čitanje** koju bi učenici rado posuđivali i čitali. Međutim, u knjižnicama nema novca za nabavu takve građe.

Jako je važno da školske knjižnice osim lektire mogu ponuditi učenicima i literaturu za slobodno čitanje koja je neophodna za izgradnju čitatelja koji će uživati u čitanju. Upravo u školskim knjižnicama učenici bi mogli i trebali dobiti pomno odabranu, vrijednu beletristiku, primjerenu njihovoj dobi i interesima, koju bi za njih odabrali školski knjižničari uz suradnju s drugim nastavnicima i stručnim suradnicima, s ciljem razvijanja ljubavi prema čitanju i daljeg razvoja njihovih čitateljskih interesa. **Narodne knjižnice ponekad nemaju dovoljno pedagoških stručnjaka koji bi na tako kvalitetan način, kao što to mogu stručnjaci u školama, mogli odabrati kvalitetnu literaturu za različite uzraste i potrebe učenika.**

Zbog toga bi MZO i osnivači kod odobravanja namjenskih sredstava za nabavu građe morali uvažiti ovu potrebu školskih knjižnica za literaturom za slobodno čitanje te omogućiti školama da dio novca utroše i za nabavu takvih naslova. Tim više ako znamo da u puno naselja ne postoje mjesne knjižnice gdje bi djeca mogla posuđivati knjige za čitanje u slobodno vrijeme.

U Koprivničko-križevačkoj županiji potrebu učenika za literaturom za slobodno čitanje u svim školama u općinama gdje nema općinskih knjižnica nadoknađuju bibliobusi, ali svejedno ne treba zanemariti činjenicu da školske knjižnice koje nemaju što drugo ponuditi učenicima osim lektire, posve sigurno samo tom građom ne mogu zadržati korisnike.

Budući da se namjenska sredstva za nabavu građe iz Državnog proračuna i dalje dodjeljuju isključivo su za lektiru, potrebno je osuvremeniti i ažurirati tu stavku u financijama MZO – npr. promijeniti njen naziv iz „nabava obavezne lektire“ u stavku „za obnovu knjižničnog fonda školske knjižnice“ ili sl. – i tako stručnjacima zaposlenima u školskim knjižnicama - visokoobrazovanim školskim knjižničarima - omogućiti da sami planiraju svoju nabavu.

Školski su knjižničari jedini stručnjaci koji su pozvani i koji zaista i mogu kvalitetno planirati nabavu građe za svoje knjižnice, jer poznaju svoje korisnike i svoj fond te su potpuno osposobljeni i kompetentni, na profesionalan i stručan način raspodijeliti koliko od raspoloživih sredstava će utrošiti baš na lektiru, a koliko na drugu građu.

U međuvremenu, pred nama su izazovi organiziranja uspostave bibliobusnih službi u svim hrvatskim županijama i suradnje narodnih i školskih knjižnica, primjerice, kroz usluge bibliobusa, kako bi se akutni nedostatak građe za slobodno, tzv. rekreativno čitanje u školskim knjižnicama prevladao i kako bismo zadržali učenike u školskim knjižnicama, odnosno, vratili ih kao korisnike školskih knjižnica.

6. Djelatnici

Većina osnovnih i srednjih škola imala je u 2020./21 zaposlene stručne knjižničare, osim jedne škole (OŠ „Antun Nemčić Gostovinski“ Koprivnica) gdje je na upražnjeno radno mjesto u školskoj knjižnici zaposlena nestručna osoba koja će tek morati steći formalno knjižnično obrazovanje.

- s punom satnicom od **40 sati** tjedno školski knjižničari rade u **12 od 26 OŠ** i u **7 od 8 SŠ**
- sa satnicom od **20 sati** tjedno knjižničari rade u **14 OŠ** i u **jednoj srednjoj školi**

U školskim knjižnicama ostvareno je gotovo **100% stručne zastupljenosti djelatnika u školskim knjižnicama** – samo jedna djelatnica nije još dipl. knjižničarka, već je u procesu stjecanja tog zvanja. **Jedna školska knjižničarka u Županiji ima zvanje stručne suradnice savjetnice, a četiri su stručne suradnice mentorice.**

S obzirom na broj razrednih odjela, **5 OŠ s 12 i više razrednih odjela u kojima knjižničari rade po 20 sati, imaju realne potrebe za punim radnim vremenom knjižničara** – to su: OŠ Andrije Palmovića Rasinja s 20 odjela i OŠ Gola s 18 odjela, kao i COOR Podravsko sunce Koprivnica sa 16 odjela, OŠ S.R. Erdödy Gornja Rijeka i OŠ Koprivnički Ivanec s po 13 odjela te OŠ Koprivnički Bregi i OŠ „Prof. B. Mađer“ Novigrad Podravski sa 12 odjela.

Niti u jednoj školi u KKŽ ne postoje 2 školska knjižničara, iako za tim postoji izrazita potreba u najvećim školama, tim više što sve one rade u dvije smjene, te imaju između 500 i 1000 učenika. U toj skupini je 6 gradskih OŠ u Županiji (tj. sve OŠ osim Centara za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju) – 3 OŠ u Koprivnici, 2 OŠ u Križevcima i jedna OŠ u Đurđevcu, te **sve 3 srednje škole u Koprivnici.**

Iako je drugi knjižničar preduvjet kako bi školske knjižnice mogla biti dostupne svim učenicima tijekom cijelog nastavnog dana, i usprkos činjenici da pojedine škole već godinama od MZO traže zapošljavanje drugoga knjižničara, niti jedna još nije dobila suglasnost iz MZO za to.

Međutim, kod zapošljavanja školskih knjižničara posljednjih godina ponovo se javlja praksa da se u školama na upražnjena mjesta u školskim knjižnicama zapošljavaju djelatnici različitih drugih struka, a ne knjižničari, što je vrlo loše, jer takvim osobama potrebne su godine da nauče raditi posao za kojeg primaju plaću, a pogotovo je problem ako se radi o velikim školama, s vrlo širokim dijapazonom poslova koje bi treba obavljati školski knjižničar.

Nezapošljavanje stručnih knjižničara degradira ne samo konkretnu školsku knjižnicu gdje je zaposlena takva osoba, već i struku u cjelini, a sve to **direktna je posljedica loše zakonske regulative** koja nije uvažila zahtjeve većine knjižničara iz školskih i narodnih knjižnica, da se u Pravilniku o stjecanju zvanja u knjižničarskoj struci treba dati prednost kod zapošljavanja stručnim knjižničarima, već je **zadržana loša odredba iz prethodnog Zakona o knjižnicama i Pravilnika, da se ravnopravno mogu zapošljavati osobe s bilo kojeg diplomskog studija**, uz uvjet da naknadno steknu formalno knjižničarsko obrazovanje.

7. Zaključak

U skladu sa svojom županijskom matičnom funkcijom, **Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica već 27 godina sustavno radi na izgradnji županijske knjižnične mreže te na razvoju i unapređenju narodnih i školskih knjižnica u KKŽ**. Školske knjižnice najbrojnije su sastavnice žup. knjižnične mreže i njezin iznimno važan dio jer se izravno obraćaju posebno značajnoj i brojnoj skupini korisnika - djeci i mladima. Temeljem analize podataka o stanju šk. knjižnica, prikupljenih i na osnovu neposrednog uvida u stanje knjižnica koje se utvrđuje provođenjem stručnih nadzora, može se utvrditi sljedeće:

- **Sve osnovne i srednje škole u Koprivničko-križevačkoj županiji koje imaju knjižnice, ostvarile su najvažniji preduvjet za rad - imaju popunjena radna mjesta za knjižničare**
- **Veliki stručni kapital proizlazi iz činjenice da su danas u gotovo svim županijskim školskim knjižnicama zaposleni stručni diplomirani knjižničari (osim u jednoj školi)**
- **Upravo stručni zaposlenici bili su uvijek u prošlosti, pa tako i danas, temeljni preduvjet za razvoj svih ostalih stručnih segmenata rada školskih knjižnica.**
- Jedno od najvažnijih područja rada školskih knjižnica, koje je u posljednjih petnaestak godina osobito unaprijeđeno zahvaljujući prvenstveno dolasku stručnih knjižničara u knjižnice, jest **od 2005. uvedeno knjižnično poslovanje koje se u svim školama odvija računalno, u programu Metel.win** koje omogućuje online dostupnost baza podataka o građi školskih knjižnica.
- **Važeći su Standardi, s druge strane, nedostatno ostvareni u pogledu materijalnih uvjeta za rad školskih knjižnica**, na koje sami knjižničari ne mogu utjecati, kao što su **prostor, oprema i knjižnični fondovi**. Na žalost, u tom segmentu vrlo je ograničen i utjecaj županijske matične službe, koja ima samo savjetodavne ovlasti i može davati preporuke, ali druge instance odgovorne su i imaju realnu moć mijenjati situaciju – osnivači škola, MZO.
- Iako u Županiji ima i **onih knjižnica koje su zadnji put opremane namještajem još 70-ih godina prošloga stoljeća**, opremom koja je tada odgovarala standardima, ali je nefunkcionalna za današnje potrebe, u uvjetima promijenjenih vrsta građa i uvođenja novih usluga, s druge strane **postoje i primjeri suvremeno i kvalitetno uređenih knjižnica.**
- **U odnosu na prethodna razdoblja, napredak je u pojedinim sredinama ostvaren izgradnjom ili dogradnjom škola, ili preuređenjem knjižnica**, i to je napravljeno uspješno gdje god je dopušteno stručnim školskim knjižničarima da se uključe kao inicijatori i/ili kao koordinatori provođenja projekata uređenja knjižnica, uz savjetodavnu i stručnu podršku Žup. matične službe.
- Iako šk. knjižnice rade u vlastitim prostorima (tj. nisu više smještene u učionicama ili na hodnicima, kao što su neke npr. bile 90-ih godina), **uočava se problem kod projekata dogradnje ili izgradnje novih školskih zgrada – nedosljednost u poštivanju propisa vezanih za prostore i opremu školskih knjižnica od strane financijera i projekatnata**. To je moguće vrlo jednostavno otkloniti tako da se omogući veće uključivanje u same projekte budućih korisnika prostora, tj. zaposlenika škola, osobito školskih knjižničara te Županijske matične službe koja može dati korisne preporuke i savjete, ne samo na temelju poznavanja stručne normative, već i na osnovu bogatog iskustva u projektima izgradnje i uređenja knjižnica.
- **Sami školski knjižničari, kao ni Matična služba, ne mogu značajno utjecati na obnovu računalne opreme koje je u pojedinim knjižnicama nedostatna i zastarjela**, tj. presporo se obnavlja, što otežava jednu od najvažnijih funkcija školske knjižnice - omogućavanje pristupa informacijama i internetu, te razvijanje vještina informacijskog pretraživanja. U svrhu dugoročnog rješavanja ovog problema, potrebno je omogućiti sustavno obnavljanje te opremanja šk. knjižnica u županiji računalnom opremom od strane osnivača, u suradnji s resornim Ministarstvom.

- Posljedice višegodišnjeg nefinanciranja sustavne nabave građe za školske knjižnice znatno opterećuje i još će neko vrijeme zasigurno opterećivati funkcioniranje šk. knjižnica jer kao neposrednu posljedicu ima pad ukupnog broja knjiga u fondovima šk. knjižnica koji se bilježi uzastopno već nekoliko godina, i još nije zaustavljen, i to otkako su škole od 2008. pa do 2018. bile bez namjenskih sredstava za nabavu građe.
- Iako šk. knjižničari ulažu velike napore u provođenje različitih akcija i projekata putem kojih neke škole djelomično uspijevaju premostiti problem manjka novca za obnovu knjižničnih fondova, **jedino je trajno rješenje za sustavno rješavanje problema obnove fondova zadržati i povećati dugoročno redovito i plansko namjensko financiranje nabave knjižnične građe u svrhu obnavljanja fondova svih školskih knjižnica iz Državnog proračuna, kao i iz proračuna osnivača, gradova i županije.**

Državni pedagoški standard za sustav osnovnoškolskog obrazovanja, kao i Državni pedagoški standard za sustav srednjoškolskog obrazovanja navode: "Školska knjižnica sastavni je dio odgojno-obrazovnog sustava i izravno je uključena u nastavne i izvannastavne aktivnosti. Na raspolaganju je učenicima, nastavnome osoblju i drugim korisnicima. **Prostor knjižnice treba omogućiti prilagodbe promjenama u školskome obrazovnom programu i pojavi novih tehnologija.**"

Cjelovita kurikularna reforma iz 2014. godine, kao i aktualna Škola za život, također su postavile šk. knjižnicu na važno mjesto u cjelokupnom sustavu odgoja i obrazovanja, u središte pojedinih kurikula i međupredmetnih tema. Uz jezično-komunikacijsko područje, tradicionalno povezano s knjižnicom, u CKR-i osobito je istaknuta uloga knjižnice u ostvarenju međupredmetnih tema Učiti kako učiti te Uporaba informacijsko-komunikacije tehnologije.

Bitne sastavnice ovih međupredmetnih tema nastavila je razvijati i Škola za život. To potvrđuje kako su u **suvremenom sustavu odgoja i obrazovanja velika očekivanja od školskih knjižnica, od kojih se traži ne samo osiguravanje pristupa knjižničnoj građi, već i opremljenost i osposobljenost školskih knjižničara za rad i edukaciju o novim tehnologijama.**

Bez sumnje, i školske knjižnice imaju važnu ulogu u ispunjavanju vizije Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije - **uspostaviti i osigurati okruženje koje djeci i mladim osobama omogućuje i pruža podršku da se razvijaju u osobe koje u punoj mjeri ostvaruju vlastite potencijale, osobe osposobljene za nastavak obrazovanja, rad i cjeloživotno učenje, osobe čiji odnos prema drugima počiva na uvažavanju dobrobiti drugih, osobe koje aktivno i odgovorno sudjeluju u zajednici.**

S obzirom na to da su knjižnice u 2021. radile u uvjetima proglašene pandemije bolesti COVID-19, naglasak je bio ponajviše na održanju dostignutog standarda knjižničnih usluga, a uz to i na pružanju stručne, savjetodavne, ali i moralne podrške učenicima i nastavnicima u radu u otežanim i izvannrednim uvjetima.

Analiza stanja školskih knjižnica u šk. godini 2020./21. u Koprivničko-križevačkoj županiji pokazuje je da su same knjižnice organizacijski i stručno pripremljene za nove zadatke koji s pred njih postavljaju. Školski knjižničari, kao stručnjaci i profesionalci u svome poslu, brzo su se i uspješno prilagodili radu u novim okolnostima, virtualnoj nastavi i radu uz epidemiološke mjere.

Kako bi i dalje mogle razvijati svoju djelatnost i pružati još kvalitetnije usluge svojim korisnicima, školske će knjižnice i nadalje imati svu potrebnu stručnu podršku i suradnju županijske matične knjižnice i drugih narodnih knjižnica u Županiji s kojima na redovitoj osnovi surađuju u provođenju brojnih programa namijenjenih zajedničkim korisnicima - djeci i mladima.

Ali, školskim knjižnicama potrebna je čvršća financijska potpora resornog Ministarstva i osnivača koji su im dužni osigurati materijalne preduvjete kako bi mogle ostvarivati svoje ciljeve i zadatke. Stoga je osnovni preduvjet za unaprijeđivanje rada školskih knjižnica, pogotovo za oporavak nakon pandemije, u svakom slučaju izdašnija i pouzdanija financijska podrška osnivača i MZO.

Ravnatelj
Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica
Karlo Galinec, dipl.oec., v.r.

Voditeljica Županijske matične službe
Ljiljana Vugrinec,
knjižničarska savjetnica, v.r.